

CHOI SUNG-EUN (ESTERA CZOJ)
Hankuk University of Foreign Studies
Seul

Przekłady literatury polskiej w Korei¹

1. Wstęp

Ponad 95% utworów literackich, które do tej pory zostały przetłumaczone z języków obcych na język koreański, należy do dorobku literatury angielskiej lub amerykańskiej, japońskiej, chińskiej, francuskiej, hiszpańskiej oraz niemieckiej. Jeżeli chodzi o literaturę polską, to jest ona w ogóle mało dostępna dla Koreańczyków, zaś literatura koreańska nie jest znana w Polsce. Do lat osiemdziesiątych XX wieku tylko nieliczne polskie utwory zostały przetłumaczone i opublikowane w Korei. Co gorsza, większość tych utworów została przełożona z japońskiego lub z angielskiego, a nie bezpośrednio z języka polskiego – na przykład *Quo vadis* H. Sienkiewicza i *Ósmy dzień tygodnia* M. Hłaski. Mimo wszystko od czasu, gdy fragment *Quo vadis* H. Sienkiewicza został przetłumaczony w 1916 roku z języka japońskiego, polska literatura była w miarę możliwości stale prezentowana koreańskim czytelnikom.

W tym artykule przekłady literatury polskiej na język koreański zostaną prześledzone w porządku chronologicznym (dokonano podziału na pięć epok). Wybór tekstów do analizy ograniczono wyłącznie do książek z zakresu literatury pięknej napisanych w języku polskim².

¹ This work was supported by Hankuk University of Foreign Studies Research Fund of 2010–2011.

² W związku z tym nie rozważa się tutaj literatury dziecięcej lub utworów napisanych w językach obcych przez autorów polskiego pochodzenia, por. np. Joseph Conrad (Józef Konrad) lub Isaac Bashevis Singer.

2. Pierwsze dziesięciolecie XX wieku: początek tłumaczenia literatury polskiej na język koreański

Na początku XX wieku literatura Zachodu, zwłaszcza literatura europejska, docierała do Korei za pośrednictwem Chin i Japonii, co doprowadziło do unowocześnienia literatury koreańskiej. Korea była wówczas okupowana przez Japonię (w latach 1910–1945), ale pomimo tragicznej sytuacji w czasie okupacji czytelnicy koreańscy nie tracili ciekawości świata i przejawiali wielkie zainteresowanie literaturą Zachodu. Jednak poziom tłumaczenia w tym okresie był bardzo niski – w koreańskich wersjach było dużo błędów z powodu braku wiedzy tłumaczy o krajach, których literaturę przekładali.

Pierwszym utworem polskim, który został przedstawiony koreańskim czytelnikom, było *Quo vadis* H. Sienkiewicza. Utwór ten został przełożony z języka japońskiego na koreański przez nieznanego tłumacza, posługującego się pseudonimem „Paeknakcheonja” i opublikowany w czasopiśmie „Sinsegye” (tom 4, nr 6) 5 czerwca 1916 roku. Biorąc pod uwagę zwyczaje tamtych czasów, możemy być pewni, że tłumacz był dobrze wykształconym inteligentem, ale niestety nie wiemy, kim był naprawdę oraz z jakiej przyczyny wybrał akurat ten utwór. Od tamtego momentu do dziś *Quo vadis* zostało przetłumaczone i wydane w około 50 wersjach w różnych wydawnictwach koreańskich.

3. Lata dwudzieste i trzydzieste XX wieku: wzrost liczby przekładów literatury polskiej

Lata dwudzieste i trzydzieste ubiegłego wieku to okres unowocześnienia literatury koreańskiej pod wpływem literatury Zachodu. Przetłumaczono sporo utworów literatury polskiej na język koreański. Wzrost liczby przekładów nie szedł jednak w parze z polepszeniem ich jakości. Wszystkie polskie utwory były tłumaczone głównie za pośrednictwem japońskiego, a czasami z angielskiego lub rosyjskiego.

Najbardziej charakterystyczne zjawisko tego okresu to gwałtowny wzrost liczby koreańskich tłumaczeń dzieł H. Sienkiewicza, noblisty z 1905 roku. Henryk Sienkiewicz po wydaniu *Quo vadis* cieszył się ogromną popularnością w Korei, a koreańscy czytelnicy dowiedzieli się dzięki jego utworom o ist-

Tab. 1. Przekłady literatury polskiej na koreański w latach 20. XX wieku

l.p.	tytuł oryginalny (gatunek)	autor	tłumacz	czasopismo /gazeta	data wydania
1	<i>Quo vadis</i> (powieść)	Henryk Sienkiewicz	Nieznany	Gazeta „Mae-Il Sinbo”	20 marca–5 maja 1920 r.
2	<i>Quo vadis</i> (powieść)	Henryk Sienkiewicz	Hong Nan-Pa	Książka	3 listopada 1921 r.
3	<i>Lotos</i> (wiersz)	Henryk Sienkiewicz	Nieznany	Czasopismo „Cheongnyun” nr 2, tom 2	1 lutego 1922 r.
4	<i>Na marne</i> (powieść)	Henryk Sienkiewicz	Nieznany	Gazeta „Dong-A Ilbo”	28 listopada 1922 r. –18 stycznia 1923 r.
5	<i>Na marne</i> (powieść)	Henryk Sienkiewicz	Kim Ok	Książka	1923 r.
6	<i>Hania</i> (nowela)	Henryk Sienkiewicz	Nieznany	Gazeta „Mae-Il Sinbo”	27 września 1926 r. –21 stycznia 1927 r.

nieniu literatury polskiej. Następnie w 1924 roku, gdy Władysław Reymont otrzymał Literacką Nagrodę Nobla, w Korei pojawiła się po raz pierwszy recenzja dotycząca literatury polskiej. 24 listopada 1924 roku gazeta „Chosun Ilbo” zamieściła artykuł pt. *Reymont, laureat Nagrody Nobla*. W tym artykule autor (również nieznany) podkreślił, że:

Reymont wychował się w polskiej ziemi pod zaborami, a w szkole nawet nie mógł używać języka polskiego. Żeby zarobić na życie wykonywał różne zawody, ale pokonał wszelkie trudności i wreszcie napisał wielkie dzieło pt. *Chłopi* [„Chosun Ilbo” 1924].

W latach trzydziestych wciąż były publikowane kolejne, choć nieliczne, polskie utwory w gazetach i czasopismach koreańskich.

Tab. 2. Przekłady literatury polskiej na koreański w latach 30. XX wieku

l.p.	tytuł oryginalny	autor	tłumacz	czasopismo /gazeta	data wydania
1	<i>Emancypowane</i> (dramat)	Michał Bałucki	Kim Ok (pseudonim An-Seo)	Czasopismo „Samcheonri”	październik 1931 r.
2	<i>Halina</i> (nowela)	Ludwik Zamenhof	Kim Ok (pseudonim An-Seo)	Czasopismo „Samcheonri”	listopad 1931 r.
3	<i>Popioły</i> (powieść)	Stefan Żeromski	Hyun Jin-Gun	Czasopismo „Sindonga”	marzec–lipiec 1932 r.
4	<i>Latarnik</i> (nowela)	Henryk Sienkiewicz	Lee Byung-Gi	Czasopismo „Katolic-Cheongyun” (Młodzież Katolicka)	10 czerwca 1933 r.

5	<i>Janko Muzykant</i> (nowela)	Henryk Sienkiewicz	Bang Su-Yong	Czasopismo „Katholic-Cheongyun” (Młodzież Katolicka)	25 czerwca 1935 r.
6	<i>Krenniaki</i> (dramat)	Michał Bałucki	Nieznany	Czasopismo „Singajok” (Nowa Rodzina)	wrzesień 1936 r.
7	<i>Latarnik</i> (nowela)	Henryk Sienkiewicz	Choi Jae-Seo	Czasopismo „Inmun-Pyongron” (Przegląd Humanistyczny)	1 grudnia 1939 r.

Warto zwrócić uwagę na to, że nowela pt. *Halina* została przetłumaczona z języka esperanto. Autorem tej noweli był doktor Ludwik Łazarz Zamenhof, twórca międzynarodowego języka esperanto. Kim Ok, który przetłumaczył ten utwór, był w tym czasie znanym poetą i tłumaczem, a jednocześnie pierwszym badaczem języka esperanto. W posłowie do książki ujawnił, że znalazł „ten poetycki, piękny utwór” [Zamenhof 1931, 81] w czasopiśmie „Literatura na Świecie”, poświęconym językowi esperanto.

Jako kolejny polski utwór do tłumaczenia Kim Ok wybrał dramat *Emancypowane* (1873) Michała Bałuckiego. Tym razem przetłumaczył to dzieło z angielskiego³, a tytuł zmienił na koreański: *Kobieta, jesteś silna*. Poza tym w wersji koreańskiej nazwiska i imiona bohaterów zostały zmienione na koreańskie, a akcja rozgrywa się w Korei, a nie w Polsce. Sześć lat później anonimowy tłumacz przedstawił koreańskim czytelnikom kolejny dramat Bałuckiego zatytułowany: *Krenniaki* (1879).

W latach trzydziestych ukazały się również w wersji koreańskiej *Popioły* (1904) Stefana Żeromskiego przetłumaczone przez bardzo znanego wówczas powieściopisarza Hyun Jin Guna. Tłumacz koreański pozwolił sobie zmienić oryginalny tytuł powieści na następujący: *Ojczyzna – Popioły Feniksa* (*Chokuk – Pulsajoeni boe*). Hyun Jin Gun w przedmowie wyznał:

Jako tłumacz jestem szczęśliwy, że mogłem przedstawić tak świetne dzieło, które opisuje cierpienie narodu polskiego w desperackiej sytuacji po utracie niepodległości, a które jednocześnie wzbudza nadzieję na przyszłość [Hyun Jin Gun 1932, 105].

W latach czterdziestych XX wieku, tj. w okresie zaostrzenia cenzury przez Japończyków, spadła gwałtownie liczba wszelkiego rodzaju publikacji. W tym czasie nie tylko literatura polska, ale w ogóle literatura zachodnia nie mogła być tłumaczona na język koreański.

³ Kim Ok studiował anglistykę na uniwersytecie Keio w Japonii.

4. Lata pięćdziesiąte – osiemdziesiąte XX wieku: moda na serie literatury światowej

Po drugiej wojnie światowej, kiedy Korea odzyskała niepodległość, została wciągnięta w rywalizację między Rosją a Stanami Zjednoczonymi i w efekcie uległa podziałowi na części: północną i południową. Od tego momentu do 1989 roku Republika Korei nie mogła nawiązać oficjalnych stosunków dyplomatycznych z PRL-em.

W połowie lat pięćdziesiątych XX wieku w Korei pojawiła się moda na wydawanie serii literatury światowej. Prawie wszystkie wydawnictwa koreańskie rywalizowały ze sobą o prawa do wydawania serii. Niestety w seriach ciągle powtarzały się prawie te same utwory noblistów lub innych renomowanych pisarzy zachodnich. Przykładowo *Quo vadis* wydano w 24 seriach oraz kilkakrotnie w formie pojedynczej publikacji przez różne koreańskie wydawnictwa. Tekst dzieła był przełożony z japońskiego lub z angielskiego, brzmiał prawie identycznie we wszystkich seriach i nie podlegał żadnym zmianom czy poprawkom w kolejnych wznowieniach.

Tabela 3. przedstawia przekłady literatury polskiej na koreański od lat 50. do lat 80. XX wieku. W zestawieniu pominięto powieść *Quo vadis*.

Tab. 3. Przekłady literatury polskiej na koreański od lat 50. do lat 80. XX wieku

l.p.	tytuł oryginalny	autor	tłumacz	wydawnictwo	data wydania
1	<i>Długi marsz</i> (dziennik)	Sławomir Rawicz	Yang Won	Sudo Munhwa-Sa	1959 r.
2	<i>Pierwszy krok w chmurach</i> (zbiór 13 nowel)	Marek Hlasko	Choi Jae-Hyung	Korea-Sa	1959 r.
3	<i>Pijany o dwunastej w południe</i> (zbiór nowel)	Marek Hlasko	Lee Baek-II	Hianghak-Sa Seria „Literatura na Świecie”	1960 r.
4	<i>Komary</i> (powieść)	Paweł Majewski	An Deog-Lim	Singu Munhwa-sa	1961 r.
5	<i>Długi marsz</i> (dziennik)	Sławomir Rawicz	Choi Jae-Hyung	Chungang Munhwa-sa	1963 r.
6	<i>Bartek Zwycięzca</i> (zbiór opowiadań)	Henryk Sienkiewicz	Kim Jin-Man	Singu Munhwa-sa	1964 r.
7	<i>W jesienną noc</i> (zbiór opowiadań)	Władysław Reymont	No Hy-Yeop	Singu Munhwa-sa	1964 r.

8	<i>Uśmiech dzieciństwa</i> (zbiór opowiadań)	Maria Dąbrowska	Son Gi-Sang	Sin Taeyang-sa Seria „Literatura Kobieca XX wieku”	1967 r.
9	<i>Amor nie przyszłedł dziś wieczorem</i> (zbiór nowel)	Marek Hlasko	Kwon Ung	Hongik	1967 r.
10	<i>Ósmy dzień tygodnia</i> (powieść)	Marek Hlasko	Han Tae-Hwan	Sejong Chuplan-gongsa	1974 r.
11	<i>Sprawiedliwość</i> (zbiór opowiadań)	Władysław Reymont	Kim Jong-Mu	Koryo Chuplan-sa Seria „Literatura Noblistów”	1974 r.
12	<i>Ósmy dzień tygodnia</i> (powieść)	Marek Hlasko	Jeon Kyu-Tae	Pyungmin-sa	1978 r.
13	<i>Krzyżacy</i> (powieść)	Henryk Sienkiewicz	Lee Si-Cheol	Gumsung	1978 r.
14	<i>Potop</i> (powieść)	Henryk Sienkiewicz	Lee Si-Cheol	Gumsung	1978 r.
15	<i>Zdobycie władzy</i> (powieść)	Czesław Miłosz	Lee Si-Hyung	Munhak Sasang-sa	1980 r.
16	<i>Zdobycie władzy</i> (powieść)	Czesław Miłosz	Lee Ga-Hyung	Munhwa Seojeok	1980 r.
17	<i>Zniwolony umysł</i> (eseje)	Czesław Miłosz	An Jeong-Hyo (znany pisarz)	Eulyu Munhwa-sa	1981 r.
18	<i>Antologia poezji polskiej</i> (wiersze)	Miłosz, Staff, Herbert, Słonimski...	Kim Jung-Hwan (znany poeta)	Silchun Munhak-sa	1982 r.
19	<i>Bez ostatniego rozdziału</i> (biografia)	Władysław Anders	Gu Won-Hoci	Igu	1982 r.
20	<i>Świat literatury polskiej</i> (zarys historii literatury polskiej i fragmen- ty utworów)	wybrani autorzy	Choi Gun- -Young (wyd.)	Sonamu	1988 r.

Dzięki popularności powieści *Quo vadis* koreańskim czytelnikom zostały zaprezentowane kolejne utwory H. Sienkiewicza: *Potop*, *Krzyżacy* i *Bartek Zwyńczyca*. Wszystkie te utwory zostały przetłumaczone z angielskiego. Następcą H. Sienkiewicza w Korei stał się Marek Hlasko. Szybko zyskał sławę u koreańskich czytelników. Stało się tak po wydaniu w Korei jego powieści *Ósmy dzień tygodnia*. Potem w wersji koreańskiej ukazały się nowele i opowiadania pisarza, m.in.: *Dom mojej matki*, *Robotnicy*, *Okno*, *List*, *Dwaj mężczyźni na*

drodże, Żołnierz, Pijany o dwunastej w południe, Odlatujemy w niebo, Pierwszy krok w chmurach, Śliczna dziewczyna, Najświętsze słowa naszego życia, Amor nie przyszedł dziś wieczorem, Namietności, Port pragnień, Zbieg, Krzyż, Szukając gwiazd, Powiedz im, kim byłem oraz *W dzień śmierci Jego*. Główną przyczyną wyjątkowego sukcesu Marka Hlaski w Korei jest to, iż problematyka jego utworów była znana i zrozumiała dla koreańskich czytelników w latach 60. i 80., kiedy w Korei Południowej panował dyktatorski rząd wojskowy.

W 1980 roku, gdy Czesław Miłosz otrzymał Nagrodę Nobla, jego powieść *Zdobycie władzy* została opublikowana w Korei prawie jednocześnie w dwóch wersjach (por. tabela 3.). Rok później ukazał się w Korei *Zniewolony umysł* w tłumaczeniu znanego powieściopisarza An Jeong-Hyo. Wszystkie utwory Miłosza wymienione w tabeli 3. zostały przełożone z języka angielskiego.

Pisząc o tym okresie, warto przypomnieć książkę pt. *Świat literatury polskiej* (1988 r.) autorstwa Choi Gun-Younga, który jest rusycystą i sławistą na uniwersytecie Yeonsei. W książce zamieszczono krótki zarys historii literatury polskiej oraz przedstawiono 33 polskich pisarzy od pozytywizmu do współczesności (do lat 50. XX wieku). Przy każdym autorze podano jedną nowelę albo fragmenty utworów danego autora. Jest to pierwsza antologia literatury polskiej wydana w Korei.

Pomimo iż oryginalne wersje *Jądra ciemności* i *Lorda Jima* Józefa Conrada (Korzeniowskiego) nie były napisane po polsku, to warto wspomnieć, że w 1989 roku po raz pierwszy zostały one wydane w tłumaczeniu na język koreański. Te dwa utwory Conrada były kilkakrotnie opublikowane w Korei również później w różnych wersjach w ramach serii prezentujących literaturę światową i należały do kanonu lektur obowiązkowych dla uczniów.

5. Lata dziewięćdziesiąte XX wieku

– początki bezpośredniego przekładu z języka polskiego

W 1989 roku doszło do nawiązania stosunków dyplomatycznych między Polską i Koreą. Wraz z nimi zaczęto odrabiać zaległości obu krajów w dziedzinie wymiany politycznej, gospodarczej i kulturalnej. Poza tym, dzięki oficjalnemu otwarciu w 1987 roku Departamentu Polskiego na Hankuk University of Foreign Studies (Uniwersytecie Języków Obcych Hankuk), zaczęto tłumaczyć na język koreański różnorodne utwory bezpośrednio z języka polskiego.

Departament Polski HUFŚ jest pierwszą i jedyną polonistyką na wyższej uczelni koreańskiej. Przedtem nauka języka polskiego nawet w innej formie nie była możliwa w naszym kraju. Osoby, które chciały wówczas studiować, praktycznie nie dysponowały żadną wiedzą na temat Polski i języka polskiego. Kandydaci na studia nie wiedzieli nawet, jak wygląda polski alfabet.

W tym okresie nastąpiła znaczna poprawa nie tylko w ilości tłumaczeń literatury polskiej, ale także w ich jakości. Poza tym urozmaicił się zestaw tłumaczo-nych utworów pod względem gatunków literackich. Przyczyną stosunkowo aktywnego wydawania literatury polskiej w latach dziewięćdziesiątych w Korei, w porównaniu z poprzednimi latami, jest to, iż dopiero po upadku komunizmu w Polsce można było legalnie otrzymać prawa do publikacji utworów w Korei. Co więcej, koreańscy czytelnicy w tym okresie byli bardzo ciekawi literatury krajów zza „żelaznej kurtyny”, która dopiero co odsłoniła się.

Tabela 4. przedstawia listę tłumaczeń literatury polskiej opublikowanych w Korei w latach 90. XX wieku⁴. Utwory zaznaczone wytłuszczonym drukiem zostały przetłumaczone bezpośrednio z języka polskiego.

Tab. 4. Przekłady literatury polskiej na język koreański w latach 90. XX wieku

lp.	tytuł oryginalny	autor	tłumacz	wydawnictwo	data wydania
1	<i>Papiół i diament</i> (powieść)	Jerzy Andrzejewski	Do Jeong-Il	Chungangilbo-sa Seria „Literatura Związku Radzieckiego i Europy Wschodniej”	1990 r.
2	<i>Brzezina, Panny z Wilka</i>	Jarosław Iwaszkiewicz	Cheong Byung-Kwon (profesor polonistyki)	Chungangilbo-sa Seria „Literatura Związku Radzieckiego i Europy Wschodniej”	1990 r.
3	<i>Pamiętnik pознаńskiego nauczyciela</i> (nowela)	Henryk Sienkiewicz	Cheong Byung-Kwon (profesor polonistyki)	Czasopismo „Gyunghyang Japji”	1991 r.
4	<i>Organista z Ponikły</i> (nowela)	Henryk Sienkiewicz	Cheong Byung-Kwon (profesor polonistyki)	Czasopismo „Gyunghyang Japji”	1991 r.
5	<i>Nawrócony</i> (nowela)	Bolesław Prus	Cheong Byung-Kwon (profesor polonistyki)	Czasopismo „Gyunghyang Japji”	1991 r.
6	<i>Solaris</i> (powieść)	Stanisław Lem	Park Sang-Jun	Cheongdam-sa	1992 r.

⁴ *Quo vadis* pominięto w zestawieniu tak samo jak w tabelach poprzednich.

7	<i>Matka Joanna od Aniołów</i> (powieść)	Jarosław Iwaszkiewicz	Park Young	Chunwon Munhwa-sa	1992 r.
8	<i>Latamiek</i> (nowela)	Henryk Sienkiewicz	Kim Eun-Young	Changhyun Munhwa-sa	1993 r.
9	<i>Warszawa</i> (reportaż)	Jerzy Janicki	Han Myung-Jun	Sanho	1993 r.
10	<i>Chłopi</i> , 4 tomy (powieść)	Władysław Reymont	Jo Han-Jung	Daejong	1993 r.
11	<i>Ol-soni kisań</i> (powieść)	Wacław Sieroszewski	Yang Jeong Suk	Namji Chulpan-sa	1994 r.
12	<i>Tango</i> (dramat)	Sławomir Mrożek	Choi Young-Hun	Hyundai Michak-sa (zbiór dramatów z Europy Wschodniej)	1994 r.
13	<i>Szczur</i> (powieść)	Andrzej Żaniewski	Kim Myung-Su	Goryowon	1995 r.
14	<i>Solaris</i> (powieść)	Stanisław Lem	Kang Su-Baek	Sigong-sa	1996 r.
15	Widok z ziarnkiem piasku (zbiór poezji)	Wisława Szymborska	Lee Hye-Gyung	Munhak Dongnae	1996 r.
16	<i>Strip-tease</i> (dramat)	Sławomir Mrożek	Cheong Jin-Su	Yeni (zbiór dramatów współczesnych od Czechowa do Pintera)	1997 r.
17	<i>Pravo dziecka do szacunku</i> (eseje pedagogiczne)	Janusz Korczak	An Mi-Hyeon Song Sun-Jae	Nailruleyonun Chaek	1998 r.
18	<i>Kajtus Czarodziej</i> (powieść dla młodzieży)	Janusz Korczak	Song Sun-Jae	Nailruleyonun Chaek	2000 r.

W latach dziewięćdziesiątych na koreańskim rynku wydawniczym pojawiły się po raz pierwszy utwory polskich pisarzy, którzy do tej pory nie byli znani w Korei, m.in. Bolesława Prusa, Jerzego Andrzejewskiego, Sławomira Mrożka oraz Stanisława Lema. *Popiół i diament* J. Andrzejewskiego szczególnie mocno przyciągał Koreańczyków, ponieważ czytelnikom przychodziła naturalnie na myśl rzeczywistość Korei, podzielonej pod względem ideologicznym na Północ i Południe.

Bardzo ważnym zjawiskiem w tym okresie jest to, iż nareszcie pojawiły się przekłady bezpośrednio z języka polskiego, m.in. *Ol-Soni kisań*, Wacława Sieroszewskiego⁵ (zob. Tabela 4). *Ol-soni kisań* jest powieścią historyczną,

⁵ Pierwszym pisarzem polskim, który przedstawił polskiemu czytelnikowi książkę o Korei po polsku był Wacław Sieroszewski (1860–1945). Napisał on pierwszą w dziejach literatury

w której tłem są wydarzenia w Korei w końcu XIX wieku. Występujący w niej bohaterowie reprezentują różne warstwy społeczne, począwszy od rodziny królewskiej, a skończywszy na tzw. nizinach społecznych. Tłumaczka tej powieści, doktor Yang Jeong Suk, była anglistką, ale później studiowała polonistykę w Warszawie, więc można śmiało powiedzieć, że jej przekład był wierny oryginalnemu tekstowi. Jednak mając na uwadze (czasami obsesyjnie) wierność oryginałowi, tłumaczka nie mogła za bardzo dbać o artyzm stylu, w związku z tym niektóre zdania czy wyrażenia brzmią w jej koreańskiej wersji dość nienaturalnie, a nawet bardzo sztucznie. Poza tym w oryginalnym polskim tekście sporo fragmentów nie zgadza się z prawdą z powodu zbyt krótkiego pobytu Sieroszewskiego w Korei⁶. Książka szybko zniknęła z księgarń w Korei, ponieważ nie było żadnej promocji przekładu ze strony wydawnictwa.

W tym samym czasie z języka angielskiego zostały przełożone dwa dramaty Sławomira Mrożka: *Tango* i *Strip-tease*. Następnie oba dzieła zostały kilkakrotnie przedstawione na deskach teatrów koreańskich. Nieustanną popularnością wśród czytelników młodego pokolenia cieszy się *Solaris* Stanisława Lema – utwór został przetłumaczony już czterokrotnie przez różnych tłumaczy i opublikowany przez różne koreańskie wydawnictwa. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych niesłychanie popularna w Korei stała się myśl pedagogiczna Janusza Korczaka po wydaniu jego książki pt. *Prawo dziecka do szacunku*, przetłumaczonej z języka japońskiego.

6. Początek XXI wieku

Po 2000 roku do Korei powróciło kilkoro absolwentów koreańskiej polonistyki po uzyskaniu tytułów doktorskich na wyższych uczelniach w Polsce. Dzięki ich aktywnej działalności tłumaczeniowej gwałtownie wzrosła liczba utworów bezpośrednio przetłumaczonych z języka polskiego, a nawet pojawiła się przewaga tłumaczeń tego typu nad przekładami za pośrednictwem innych języków obcych. Tabela 5. jest zestawieniem dzieł literatury polskiej przetłumaczonych na język koreański od roku 2000 do dzisiaj.

polskiej monografię o tym kraju pt. *Korea, klucz Dalekiego Wschodu*, a rok później, czyli w 1906 roku wydał powieść pt. *Ol-soni किसान*.

⁶ Do Korei Sieroszewski trafił w 1903 roku w drodze powrotnej z Japonii, dokąd wysłała go Petersburska Akademia Nauk. Będąc w Korei przez dwa miesiące, Sieroszewski przemierzył wschodnie wybrzeże Półwyspu Koreańskiego i odbył konno drogę z Wonsanu do Seulu, stolicy Korei, pogrążonej w konfliktach wewnętrznych.

Tab. 5. Przekłady literatury polskiej na język koreański w pierwszym dziesięcioleciu XXI wieku

l.p.	tytuł oryginalny	autor	tłumacz	wydawnictwo	data wydania
1	<i>Jak kochać dziecko?</i> (eseje pedagogiczne)	Janusz Korczak	An Mi-Hyeon, Song Sun-Jae	Nairulyeonun Chaek	2002 r.
2	<i>Pianista</i> (autobiografia)	Władysław Szpilman	Kim Hun (znany pisarz)	Hwanggum Gaji	2002 r.
3	<i>Sklepy cynamomowe</i> (zbiór opowiadań)	Bruno Schulz	Cheong Bo-Ra	Gil	2003 r.
4	<i>Sanatorium pod Klepsydrą</i> (zbiór opowiadań)	Bruno Schulz	Cheong Bo-Ra	Gil	2003 r.
5	<i>Tryptyk rzymski</i> (poezja)	Jan Paweł II	Choi Sung-Eun (Estera Czoi) profesor polonistyki	Tatteuthan-son	2003 r.
6	<i>Wybrane bajki i legendy polskie</i>	utwory ludowe	Oh Gyung-Geun (wykładowca polonistyki)	Hwanggum Gaji	2004 r.
7	<i>Katarynka</i> (nowela)	Bolesław Prus	Yi Min-Heui	Czasopismo „Munhak Sasangę	2004 r.
8	<i>Ferdydurke</i> (powieść)	Witold Gombrowicz	Yun Jin (romanista)	Mineum-sa	2004 r.
9	<i>Pomnografia</i> (powieść)	Witold Gombrowicz	Yun Jin (romanista)	Mineum-sa	2004 r.
10	<i>Pan Tadeusz</i> (poemat)	Adam Mickiewicz	Cheong Byung-Kwon, Choi Sung-Eun (Estera Czoi) Oh Gyung-Geun Lee Jiwone (profesorowie i wykładowcy polonistyki)	HUFS	2005 r.
11	<i>Kwiatki Jana Pawła II</i> (eseje)	Jan Turnau, Janusz Poniewierski	Choi Sung-Eun (Estera Czoi, profesor polonistyki)	Bada	2005 r.
12	<i>Otwórz oczy, już nie żyjesz</i>	Olga Tokarczuk	Choi Sung-Eun (Estera Czoi, profesor polonistyki)	Gang (zbiór nowel z pierwszego Międzynarodowego Festiwalu Młodych Pisarzy zorganizowanego przez Korean Literary Translation Institute	2005 r.

13	<i>Quo vadis</i>	Henryk Sienkiewicz	Choi Sung-Eun (Estera Czój, profesor polonistyki)	Mineum-sa (pierwszy przekład z języka polskiego)	2005 r.
14	<i>Koniec i początek</i> (antologia – 170 wierszy)	Wisława Szymborska	Choi Sung-Eun (Estera Czój, profesor polonistyki)	Munji	2006 r.
15	<i>Malowany ptak</i> (powieść)	Jerzy Kosiniński	An Jeong-Hyo	Munye	2007 r.
16	<i>Na pełnym morzu, Wdowy</i> (dramat)	Sławomir Mrożek	Choi Sung-Eun (Estera Czój, profesor polonistyki)	Jimanji	2008 r.
17	<i>Wiersze wybrane</i> (poezja)	Tadeusz Różewicz	Choi Sung-Eun (Estera Czój, profesor polonistyki)	Jimanji	2008 r.
18	<i>Wiersze wybrane</i> (poezja)	Zbigniew Herbert	Cheong Byung-Kwon, Choi Sung-Eun (Estera Czój) (profesorowie polonistyki)	Jimanji	2008 r.
19	<i>Mity i legendy polskie w: Mity i legendy Europy Wschodniej</i>		Choi Sung-Eun (Estera Czój, profesor polonistyki)	HUFS	2008 r.
20	<i>Przгоды pilota Pirxa</i> (powieść)	Stanisław Lem	Jeon Dae-Ho	Omellas	2009 r.
21	<i>Cyberiad</i> (powieść)	Stanisław Lem	Song Kyung-A	Omellas	2009 r.
22	<i>Solaris</i> (powieść)	Stanisław Lem	Kim Sang-Hun	Omellas	2009 r.
23	<i>Janko Muzykant</i> (nowela)	Henryk Sienkiewicz	Choi Sung-Eun (Estera Czój, profesor polonistyki)	Naratmal, w tomie „Lektury Literatury na świecie dla licealistów”	2009 r.
24	<i>0–800 Zero osiemset</i> (nowela)	Katarzyna Sowola	Choi Sung-Eun (Estera Czój, profesor polonistyki)	Mineumsa, w II tomie <i>Antologia opowiadań młodych pisarzy w Europie</i>	2009 r.
25	<i>Proszę państwa do gazu</i> (wybór opowiadań)	Prus, Sienkiewicz Konopnicka Borowski, Hłasko Iwaszkiewicz	Cheong Byung-Kwon, Choi Sung-Eun (Estera Czój) (profesorowie polonistyki)	Changbi Seria „Literatura na Świecie”	2010 r.
26	<i>Heban</i> (reportaż)	Ryszard Kapuściński	Choi Sung-Eun (Estera Czój, profesor polonistyki)	Crimson	2010 r.

W tym okresie w Korei po raz pierwszy wydano dzieło reprezentujące polski romantyzm. Jest to *Pan Tadeusz* Adama Mickiewicza, utwór przetłumaczyło czterech koreańskich polonistów – profesor Cheong Byung-Kwon, założyciel polonistyki i troje innych polonistów: prof. Choi Sung-Eun (Estera Czoj), dr Oh Gyung-Geun i dr Lee Jiwone. Prace nad koreańskim przekładem dzieła Mickiewicza trwały 3 lata, a ponieważ jest to tłumaczenie zbiorowe, musiano m.in. stworzyć jednolite normy dotyczące przekładu terminów historycznych i nazw własnych. Początkowo trudno było znaleźć wydawcę, który wydałby *Pana Tadeusza* w nakładzie około tysiąca egzemplarzy, ale później książka ta została wysoko oceniona w Korei, ponieważ przetłumaczyli ją specjaliści zajmujący się literaturą polską, a ponadto tłumacze zawarli w niej analizę tego wielkiego dzieła.

Do roku 2000 większość polskich utworów, które trafiły do rąk koreańskich czytelników, to proza, ale od około dziesięciu lat intensywnie tłumaczy się w Korei polską poezję, m.in. utwory Wisławy Szymborskiej, Tadeusza Różewicza, Zbigniewa Herberta oraz Jana Pawła II.

Obecnie czytelnicy koreańscy mają okazję zapoznać się również z utworami W. Gombrowicza, takimi jak *Ferdydurke* i *Pornografia*, które zostały jednak przełożone z języka francuskiego, a nie z polskiego. Te dwie książki Gombrowicza stały się dość popularne w Korei, gdyż ukazały się w słynnej serii wydawanej przez jedno z najbardziej prestiżowych wydawnictw koreańskich: „Mineum-sa”.

Wreszcie w 2005 roku ukazała się w Korei pierwsza wersja *Quo vadis* przetłumaczona bezpośrednio z języka polskiego w przekładzie prof. Choi Sung-Eun (Estery Czoj) z polonistyki HUFs.

Jeżeli chodzi o Wisławę Szymborską, to zaraz po otrzymaniu Nagrody Nobla przez poetkę w 1996 roku, w Korei opublikowano jej 50 wierszy. Niestety, poziom tego tłumaczenia nie był dobry, ponieważ koreańska tłumaczka mieszkała kilka lat w Polsce, ale nie była specjalistką od literatury polskiej. Poza tym musiała przetłumaczyć je w zbyt krótkim czasie, gdyż wydawnictwo koreańskie chciało jak najszybciej wydać książkę autorki, która do tej pory nie była znana na rynku wydawniczym w Korei, a została Noblistką. Dopiero 2 lipca 2007 roku ukazała się antologia poezji Wisławy Szymborskiej w tłumaczeniu na język koreański przez specjalistkę w zakresie literatury polskiej – Choi Sung-Eun (Estere Czoj). Książka jest zbiorem 170 wierszy wybranych z trzech tomików – *Wiersze wybrane* (2002), *Chwila* (2002) i *Dźwiękopek* (2006). Zbiór został uznany za „Książkę Roku 2007” przez koreańskie Ministerstwo Kultury, a do tej pory publikacja miała już 5 wznowień. W Korei wydaje się przeważnie 2000 egzem-

plarzy w każdym wydaniu, więc w ciągu dwóch lat sprzedano już w sumie 10 000 egzemplarzy tej książki. Ze względu na ilość sprzedanych egzemplarzy trudno powiedzieć, że książka stała się wyjątkowym bestsellerem. Jednak jest to w pewnym sensie sukces dlatego, że od przyznania Nagrody Nobla Szyborskiej minęło już ponad 10 lat, a nawet po otrzymaniu Nagrody Szyborska była w Korei wciąż mało znana. Poza tym przed wydaniem książki nie było żadnej specjalnej okazji czy wydarzenia, które pomogłyby rozpropagować poezję Szyborskiej w Korei. Chociaż wydaniu antologii nie towarzyszyła żadna akcja promocyjna, to ludzie kupowali książkę poetki i było dużo pozytywnych opinii i recenzji na jej temat w prasie i w internecie. Ludzie z ust do ust przekazywali sobie informacje o książce i tą drogą antologia stała się znana w większych kręgach czytelników. Taka sytuacja udowadnia, że w poezji Szyborskiej jest coś, co przyciąga koreańskich czytelników do jej lektury. Jako koreańska tłumaczka i polonistka uważam, że jej poezja zawiera elementy, które są bliskie naszej mentalności i filozofii Wschodu. Może dlatego Koreańczykom spodobał się zbiór poezji Szyborskiej.

Utworki Bruna Schulza (*Sklepy cynamonowe* i *Sanatorium pod Klepsydrą*) zostały po raz pierwszy przedstawione w Korei w tłumaczeniu sławistki, dr Cheong Bo-Ra. Poziom przekładu był całkiem dobry, ponieważ tłumaczka pracowała nad nim przez długi czas i jest znawczynią literatury polskiej. Jednak to nie wystarczyło, aby dzieła Schulza stały się znane w Korei, ponieważ same w sobie są dość trudne, a poza tym wydawnictwo było zbyt małe i nie zrobiło nic, aby zareklamować książkę koreańskim czytelnikom.

Po 2000 roku rozkwitła polsko-koreańska wymiana ekonomiczna i kulturalna. Dzięki niej Koreę odwiedzili polscy poeci i prozaicy, m.in. Olga Tokarczuk⁷ i Tomasz Jastrun⁸. Bezpośrednie wizyty pisarzy polskich zaowocowały tłumaczeniami ich utworów w Korei. Na przykład z okazji wizyty Olgi Tokarczuk w Korei została przetłumaczona jej nowela pt. *Otwórz oczy, już nie żyjesz* z tomu *Gra na wielu bębenkach*.

Dzięki globalnej wymianie kulturalnej rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Korei zaczęły wspierać przekłady własnej literatury na języki obce. W przypadku Korei Południowej od drugiej połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku rządowa instytucja pod nazwą Korean Literary Transla-

⁷ Olga Tokarczuk uczestniczyła w „I Międzynarodowym Festiwalu Młodych Pisarzy” zorganizowanym przez Korean Literary Translation Institute w 2005 roku.

⁸ Tomasz Jastrun wziął udział w „Międzynarodowym Kongresie Poetów dla Światowego Pokoju” zorganizowanym przez rząd Korei Południowej z okazji 60. rocznicy odzyskania niepodległości w 2005 roku. Na Kongres zaproszono 55 poetów z 29 krajów.

tion Institute pomaga w różny sposób tłumaczom literatury koreańskiej z całego świata. Z kolei w Polsce od 1998 roku działa Instytut Książki, który wspiera tłumaczy polskiej literatury i dba o zwiększenie jej obecności na zagranicznych rynkach. Instytut Książki pokrywa koszty przekładów dzieł literatury polskiej wydawanych przez zagranicznych wydawców, a poza tym co kilka lat organizuje Światowe Kongresy Tłumaczy Literatury Polskiej – pierwszy odbył się w 2005 r. w Krakowie. *Heban* Ryszarda Kapuścińskiego został wydany w wersji koreańskiej właśnie z pomocą Instytutu Książki w tłumaczeniu Choi Sung-Eun (Estery Czoj).

7. Zakończenie

Historia Polski i Korei ma wiele punktów wspólnych. Położenie geopolityczne obu krajów między silnymi sąsiadami przyczyniło się do licznych najazdów i walk. Zwłaszcza druga wojna światowa boleśnie doświadczyła oba narody – ludność doznała wielu krzywd ze strony okupantów, zamknięta w obozach zapłaciła wysoką cenę za czas zniewolenia. Może dlatego często można spotkać się z opinią historyków, iż Polacy i Koreańczycy to pokrewne dusze.

Historia przekładu literatury polskiej w Korei Południowej liczy prawie 100 lat. Wyniki moich badań pokazują, że liczba tłumaczeń polskiej literatury pięknej na język koreański jest wciąż nieduża, ale koreańscy tłumacze w różny sposób, prawie bez przerwy, przedstawiali polską literaturę swoim rodakom. Na przykład w czasie okupacji japońskiej, tj. w latach 1910–1940, tłumacze koreańscy bardzo interesowali się historią i kulturą polską. Tak samo w okresie tzw. „zimnej wojny” tradycja tłumaczenia literatury polskiej w Korei nie została przerwana.

Chciałabym podkreślić, że analizując zestawienie polskich dzieł literackich, które przełożono na język koreański, udaje się odnaleźć pewne zrozumienie i sympatie koreańskich tłumaczy dla narodu polskiego, mimo że między Koreą a Polską nie istniały przez długi czas bezpośrednie związki kulturowe z powodu ogromnej odległości geograficznej. Moim zdaniem historyczne podobieństwo między Polską a Koreą stało się płaszczyzną takiego wzajemnego porozumienia.

Według zamieszczonych wcześniej tabel 1.–5., w Korei wydano do tej pory około 70 polskich utworów (nie licząc wznowień i różnych tłumaczeń tego samego dzieła). W niektórych przypadkach jeden utwór został wydany

wiele razy w przekładzie różnych osób i w różnych wydawnictwach. Na przykład *Quo vadis* H. Sienkiewicza doczekało się już 50 różnych wydań po koreańsku, *Ósmy dzień tygodnia* Marka Hłaski siedmiu, a *Solaris* S. Lema pięciu.

Charakterystyczną cechą przekładu literatury polskiej na język koreański jest przewaga utworów noblistów. Poza tym większość przetłumaczonych utworów reprezentuje literaturę współczesną. Oprócz *Pana Tadeusza* oraz dzieł H. Sienkiewicza klasyczna literatura polska prawie nie została jeszcze zaprezentowana w Korei. Tłumacze i wydawcy koreańscy nadal bardziej preferują prozę niż poezję.

Od kilku lat wydawcy i czytelnicy koreańscy mają większą świadomość ważności dobrego przekładu i dużo wydawnictw próbuje znaleźć specjalistów, którzy nie tylko mechanicznie tłumaczą teksty z obcego języka, ale naprawdę znają historię i kulturę danego kraju. Jednak patrząc na koreański rynek książki, najwyższe miejsca na listach bestsellerów zajmują podręczniki do nauki języków obcych, praktyczne poradniki oraz literatura dziecięca. Podobnie jak na całym świecie Koreańczycy coraz rzadziej czytają literaturę piękną.

Aby pokonać powyższą barierę i rozpropagować literaturę polską na rynku koreańskim, trzeba przede wszystkim strategicznie wybierać utwory, które mogą zaintrygować czytelników koreańskich ze względu na analogie historyczne między oboma krajami oraz aktualne wydarzenia w obu krajach. Jako przykład można podać dzieła poetów „pokolenia Kolumbów”: Baczyńskiego, Gajcego czy Borowskiego. Ich poezja w ciężkich czasach drugiej wojny światowej dawała zapal do walki o wolność narodu i pokazywała czystość niewinnych serc młodych patriotów. Koreańscy poeci, np. Yun Dong-Ju (1918–1945) albo Lee Yuk-Sa (1904–1944) odegrali podobną rolę podczas okupacji japońskiej. W czasie, gdy wolność słowa była ograniczona, poezja stała się swego rodzaju orężem w walce z okupantem. W związku z tym, moim zdaniem, poezja pokolenia Kolumbów może przyciągać uwagę koreańskich czytelników.

Po drugie, należy intensywnie i jednocześnie promować utwory kilku autorów, którzy mogą konkurować na koreańskim rynku wydawniczym. Z jednej strony na pewno ważne jest, aby prezentowane były jak najbardziej różnorodne utwory, ale z drugiej strony należy skupić się na niektórych współczesnych autorach, którzy są w stanie bezpośrednio uczestniczyć w promocji ich książek w Korei. Tego typu spotkania lub imprezy sprawiają, że powstają grupy stałych fanów danego autora i w taki sposób literatura polska może szybciej docierać do czytelników koreańskich. Na przykład w tej chwili w Korei powstało wiele klubów miłośników powieści Paulo Coelho i Murakami Haruki. W momencie, gdy ukazują się nowe książki pisarzy, ich fani od

razu je kupują. Samo nazwisko zachęca ludzi do zakupu książek. Moim zdaniem, możemy bez problemu znaleźć odpowiednich polskich pisarzy, którzy mogliby stać się drugim Paulo Coelho w Korei.

Po trzecie, żeby tłumaczenie literatury polskiej kwitło w Korei i aby poziom przekładów był coraz lepszy, trzeba starannie wychować jeszcze więcej specjalistów od literatury polskiej. Główną przyczyną stosunkowo niedużej liczby tłumaczeń literatury polskiej na koreański do tej pory jest to, że polonistyka w Korei ma bardzo krótką historię (tylko ponad 20 lat). Słownik polsko-koreański ukazał się dopiero w 2001 roku. Profesorowie i wykładowcy polonistyki HUFs, łącznie ze mną, bardzo starają się aktywnie propagować literaturę polską w Korei. Niedługo sytuacja powinna się poprawić.

Musimy koniecznie stworzyć płaszczyznę, która pomoże zburzyć bariery kulturową i będzie sprzyjać bardziej energicznej i systematycznej wymianie między Polską a Koreą. Bez studiów nad historią, kulturą oraz sytuacją społeczną danego kraju dobry przekład nie ma szans na powstanie. Podobnie czytelnicy nie rozumieją literatury innego narodu, jeżeli nie posiadają wystarczającej wiedzy o kulturze danego kraju.

Literatura

Reymont, *Laureat Nagrody Nobla*, 1924, „Chosun Ilbo”.

Zamenhof L., 1931, *Halina*, przeł. Kim Ok, „Samcheonri”.

Żeromski S., 1932, *Ojczyzna – Popioły Feniksa*, przeł. Hyun Jin Gun, „Shindonga”.

Translations of Polish literature in Korea

The history of translating Polish literature in South Korea goes almost 100 years back. In the article Polish literary works translated into Korean have been presented in chronological order. The first Polish literary work offered to Korean readers was *Quo vadis* by Henryk Sienkiewicz. It was translated from Japanese into Korean language in 1916. Since then Korean translators have been presenting Polish literature to their compatriots almost constantly and in many different ways. This also applies to the very difficult moments in the history of Korea such as Japanese occupation (1910–1940) or so called „cold war” period. Around 70 works of Polish literature have been published in Korea so far (not mentioning re-editions and several different translations of the same work). Some works have been published several times, translated by different people and published by different publishing houses (for example *Quo vadis* by Henryk Sienkiewicz, *Eighth day of a week* by Marek Hlasko, *Solaris* by Stanislaw Lem).

Keywords: reception, translations, Polish literature in Korea